

A RENDSZERSZINTŰ MÉRÉSEK ELFOGADOTTSÁGA ÉS TANÍTÁSRA GYAKOROLT HATÁSA KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

Tóth Edit *, Tóth Krisztina **

* MTA-SZTE Képességfejlesztés Kutatócsoport

** SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: pedagógiai értékelés; adatbányászat

A közoktatás fejlesztése az elmúlt másfél évtizedben nemcsak a nemzetközi szervezetek, hanem egyes államok fókuszába is került, aminek eredményeként országos és nemzetközi tanulóiteljesítmény-mérési programok indultak el, váltak rendszeressé. Ezek a mérések befolyással vannak a pedagógusok tanítási, mérési-értékelési gyakorlatára (l. *Figlio és Loeb*, 2011), ugyanakkor a mérés hatására a tanításban megjelenő változások nem feltétlenül eredményeznek tényleges tudásgyarapodást a tanulók körében (l. *Koretz*, 2008).

Kutatásunk célja, hogy a tanárokat relatív homogén csoportokba rendezzük a rendszerszintű mérésekkel kapcsolatos nézeteik alapján, s vizsgáljuk, milyen különbségek adódnak az így létrejött részminták között tanítási gyakorlatuk vonatkozásában, s hogyan jellemezhetők ezek a csoportok háttérváltozók mentén. A pedagógusok rendszerszintű mérésekkel kapcsolatos nézeteit feltáró kutatás (Tóth és Csapó, 2011) két részkérdőívét használtuk fel: (1) a rendszerszintű mérések elfogadottságát, illetve (2) a mérések hatására a pedagógusok tanításában bekövetkező változásokat feltárókat. A tanárok nézeteit 4 fokú Likert-skálán (1=nem értek egyet, 4=egyetértek) mértük. Az adatgyűjtést 2010 tavaszán végeztük, az országos minta régiók, településtípusok szerint reprezentatív (N=1212). Az elemzéshez a WEKA adatbányászati szoftverben implementált X-középklaszterező algoritmust alkalmaztuk.

Klaszteranalízissel a pedagógusok három csoportját ($N_{K1}=338$; $N_{K2}=174$, $N_{K3}=700$) azonosítottuk (Distortion: 1702,05). Az egyes klaszterbe tartozó tanárokat klasztercentroidokkal jellemezzük, a kérdőívtelemekre kapott válaszok átlagát M-mel jelöljük. Az I. és II. klaszterbe tartozó pedagógusok jellemzően nem tartják hasznosnak, fontosnak a rendszerszintű méréseket (M_{K1} : 1,52-2,3; M_{K2} : 1,56-2,3). Ennek ellenére az I. klaszterbe tartozók válaszaik alapján változtattak tanítási gyakorlatukon a mérések hatására, míg a második klaszterbe tartozó kollégáik kevésbé. A III. klaszterbe tartozó pedagógusok az első két csoportba tartozókkal szemben úgy gondolják, a rendszerszintű mérésekre szükség van, tanárként profitálnak belőlük (M_{K3} : 2,66-3,56), s tanításuk is változott a mérések hatására. A klaszterek között a jobb minőségű, nagyobb időigényű tanári munka (M_{K1} : 2,59-3,34, M_{K2} : 1,72-2,42, M_{K3} : 2,73-3,44) és az erőforrások újraelosztása (M_{K1} : 2,88-2,96, M_{K2} : 1,74-1,88, M_{K3} : 2,83-3,09) kategóriák mentén rajzolódnak ki jelentős különbségek a tanítás vonatkozásában. Nincs statisztikai összefüggés aszerint, hogy a pedagógusok milyen szakon, milyen tagozaton tanítanak és aközött, milyen klaszterbe tartoznak, de a régió ($\chi^2=61,82$, $p<0,01$), a településtípus ($\chi^2=17,79$, $p<0,01$), az életkor ($\chi^2=29,79$, $p<0,01$) vonatkozásában igen.

Az eredmények rámutatnak arra, hogy a válaszadó pedagógusok közel 60%-a elfogadja a mérésekkel szemben, azok eredményei befolyással vannak tanórai munkájukra, ugyanakkor szükség van a mérések céljainak, eredményeinek elfogadásában, a visszajelzések hasznosításában a tanárok támogatására.

Tóth Edit publikációt megalapozó kutatása a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése országos program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.